

Jaarverslag 2018

Een jaar met veel positieve uitstraling

Arie Moolenaar, secretaris a.i.

Huize Molenbosch,
excursie mei 2018.

FOTO FLORA DE VRIJER

In het algemeen was 2018 een positief jaar voor het Zeister Historisch Genootschap (ZHG). De verschillende activiteiten werden goed bezocht en er was weer waardering voor ons werk.

Het doel van ons werk is en blijft: 'Het bevorderen en verbreiden van de kennis omtrent de geschiedenis van Zeist en wat daarmee verband houdt, alsmede het aankweken van belangstelling daarvoor in ruime kring'.

Velen weten ons te vinden wanneer er vragen zijn over de geschiedenis van Zeist. De vragen komen zowel mondeling als schriftelijk. Maar ook krijgen we veel voorwerpen die iets van Zeist 'vertellen' en daar worden we steeds mee verrast en we zijn er blij mee.

Met de nieuwe privacy maatregelen van de overheid hebben ook wij te maken. Wij waren altijd al zeer terughoudend met het verstrekken van persoonlijke gegevens, maar nu hebben we ook moeten besluiten dat de namen van de nieuwe donateurs niet meer gepubliceerd worden op de achterkant van Seijst.

Ook in 2018 mogen we ons verheugen op een goede samenwerking met de erfgoedpartners. Dit is prachtig terug te vinden op de website Geheugen van Zeist. Hier worden ook de gezamenlijke activiteiten vermeld, zoals die met de Stichting Oude Algemene Begraafplaats.

DONATEURS EN FINANCIËN

Na een terugloop van het aantal donateurs die in 2008 inzette kwamen we in 2016 weer boven de 800. Ook 2017 sloten we af met net meer dan 800 donateurs, namelijk 802.

In 2018 liep dat aantal met 28 terug. Gedeeltelijk door een iets hoger aantal opzeggingen dan vorig jaar, namelijk 53. Hierin zijn diegenen meegeteld die verhuisd zijn zonder adreswijziging te sturen en een tiental 'wanbetalers'. Het probleem was echter de aanwas van nieuwe donateurs. De laatste jaren waren dat er ruim 40. Dit jaar nog geen 30.

In 2019 zal het streven zijn om minstens zo veel donateurs te werven dat de grens van 800 donateurs weer gepasseerd zal gaan worden.

Op financieel gebied ging het beter. De begroting bleek reëel te zijn geweest. Het totaal gedoneerde bedrag was iets hoger dan begroot. De uitgaven voor activiteiten en eigen producties waren ook wat hoger al stonden daar dan weer hogere verkoopinkomsten tegenover.

Vanaf 1 mei 2019 is de jaarrekening 2018 in te zien op onze website: www.zhg.nl.

COMMISSIES ARCHIEF EN COLLECTIES

Ook nu is deze commissie vooral gastheer geweest in het HIP (His-

torisch InformatiePunt) in de Publiekshal van het gemeentehuis. Velen weten de weg naar het ZHG te vinden. Er worden vragen gesteld en verhalen uitgewisseld. Bijzonder is dat er vaste bezoekers zijn, die veel weten van de geschiedenis van Zeist en daardoor behulpzaam kunnen zijn bij het beantwoorden van de vragen. Vaak komt het voor dat bezoekers bij het bekijken van een eigen archief tot het besluit komen om hierover met het ZHG van gedachten te wisselen. Zo komen er veel oude foto's tevoorschijn die vaak gescand worden voor ons archief. Ook biedt men andere voorwerpen aan. Hieruit blijkt dat de ene dinsdagmorgen de andere niet is. Ook nu is het afgelopen jaar hard gewerkt aan het digitaliseren van foto's uit het fotoarchief. Olfert Overduin is hiervoor de dinsdagmorgen aanwezig. Zo komt er een archief beschikbaar dat t.z.t. te raadplegen zal zijn in het gemeentehuis.

SEIJST

Na het jubileumjaar 2017 had de redactiecommissie dit jaar weer een normaal jaar met drie 'gewone' nummers en een Open Monumentendagnummer. Het leuke is dat 'gewoon' elke keer weer een nummer van Seijst betekent met een zeer gevarieerde inhoud: uiteenlopende onderwerpen die voorzien zijn met illustraties uit ons rijke archief, maar ook vaak met passend beeldmateriaal aangedragen door de auteurs.

Om uw geheugen wat op te frissen

wat betreft die onderwerpen: we liepen over de Oude Arnhemseweg mijmerend over verdwenen winkels; de serie 'Zeister schrijvers' werd vervolgd; er werden weer mooie dingen besproken die te vinden zijn in de ZHG-collectie, zoals een prachtige reclameplaat van tabaksfabriek Reynvaan. Verder was er een verhaal over de band tussen Zeist en het 10.000 km verder gelegen Yamada (Japan). Het mooie portret van koningin Wilhelmina in het Slot bleek 'Eenzaam maar niet alleen'. Een aardige combinatie van oud en nieuw gaf het verhaal over de geschiedenis van de Biltse en Zeister Grift en de huidige plannen om dit erfgoed meer aandacht te geven. Helaas verdwijnt soms een karakteristiek stuk Zeist, zoals TNO Zeist; ook daar schrijven we over.

Naast 3 reguliere nummers kwam er ook dit jaar een Open Monumentendagnummer met als thema

Evert-Jan Roelofsen,
projectdirecteur van
de WOM. Van de Poll-
lezing, september
2018.

FOTO FLORAN VAN POECKE

**Excursie Eikenstein,
oktober 2018.**

FOTO JANHEIN HEIMEL

Europa. Een van de vele raakpunten met Europa is natuurlijk de Evangelische Broedergemeente, maar ook Lodewijk XIV was hier.

Om Seijst zo afwisselend mogelijk en leesbaar te houden zijn we afhankelijk van uw bijdragen. Blijf dus schrijven! Indien nodig helpen we u daar graag bij.

LEZINGEN EN EXCURSIES

De voorjaarsexcursie op woensdag 2 mei 2018 naar Het Molenbosch en omgeving

Voor de ca. dertig belangstellenden voor deze excursie was er een ontvangst om 9:30 uur met koffie/thee en een koekje in de recreatiezaal van De Amandelhof, Arnhemse Bovenweg 2.

Onder leiding van drie gidsen van Gilde Zeist is onder uitstekende weersomstandigheden een wandeling gemaakt door het Molenbosch

en omgeving.

Het huis werd in 1849 gebouwd. De buitenplaats Molenbosch dankt zijn naam aan een stellingmolen, die langs de Dribergseweg stond en in 1856 werd afgebroken.

In 1835 koopt de Amsterdamse bankier Johannes Bernardus Stoop het perceel, toen al bekend onder de naam 'Het Molenbosch'. In 1849 wordt de eerste steen gelegd van het huis. Het wordt een huis in neoclassicistische stijl. De tuin wordt in landschapsstijl aangelegd naar een ontwerp van de landschapsarchitect Zocher.

De wandeling werd voortgezet langs het nieuwe gebouw Sparrenheuvel en het parkgebied Hoog Beek en Royen met de folly 'Het bakken Zeist aan Zee'. Deze is in 2009 gemaakt naar het grondplan van een oude theeoepel die in het verleden op deze plaats stond. Architect Jord den

Hollander heeft zowel het verleden als de toekomst in het ontwerp van de nieuwe folly verweven.

De excursie werd afgesloten bij het startpunt De Amandelhof.

Van de Poll-lezing 10 september 2018: 'Een halve eeuw Kerckebosch, de (r)evolutie van een wijk in Zeist'

De Van de Poll-lezing werd wederom gehouden in de kantine van Schoonoord. De belangstelling was groot. Er waren ca. 80 belangstellenden aanwezig. Onze gastspreker was de heer Evert-Jan Roelofsen, projectdirecteur van de Wijkontwikkelingsmaatschappij Kerckebosch (WOM) met als onderwerp: 'Een halve eeuw Kerckebosch, de (r)evolutie van een wijk in Zeist'

Kerckebosch werd de afgelopen jaren en wordt nog steeds de komende tijd vernieuwd. De gemeente Zeist en woningcorporatie Woongoed Zeist werken samen aan het levensloopgeschikt maken van deze wijk. Nieuwe of verbeterde voorzieningen komen in een bosrijke wijk, waarin 800 – 1.000 nieuwe woningen in verschillende prijsklassen en types worden ontwikkeld, waaronder tenminste 45 prachtige vrije kavels. Voor de uitvoering van de plannen richtten de gemeente en Woongoed Zeist de WOM op.

De najaarsexcursie op woensdag 3 oktober 2018 naar de Justitiële Jeugdlin-

richting Eikenstein in Zeist

Op 3 oktober waren ca. 35 belangstellenden naar Eikenstein, gelegen aan de Utrechtseweg 37, in Zeist gekomen. De Justitiële Jeugdrichting Eikenstein in Zeist werd oorspronkelijk in 1904 gebouwd als tuchtschool voor meisjes naar een ontwerp van de toenmalige Ingenieur-architect voor de Gevangenis en Rechtsgebouwen W.C. Metzelaar (1848-1918). In 1908 is het complex aanzienlijk uitgebreid. Voor de uitbreiding gebruikte Metzelaar dezelfde vormtaal als voor het bestaande gebouw.

Eikenstein is nu een gemeentelijk monument en een beeldbepalend object aan de Utrechtseweg. Vanuit die gedachte is het complex dan ook zeker het behouden waard.

TENTOONSTELLINGEN

Het jaar 2018 startte, onder de auspiciën van het Geheugen van Zeist, met het inrichten van de tentoonstelling *Uit de School Geklapt, het Zeister Basisonderwijs in vogelvlucht*. Al vanaf het voorjaar van 2017 is er door de commissie Tentoonstellingen gewerkt aan het tot stand brengen van deze expositie, in nauwe samenwerking met het Gemeente-archief Zeist, Het Hernhutter Huis, de Historische Vereniging Den Dolder, de werkgroep Lokaal Austerlitz en de heer Th. Ruijs van *Figi*, de laatste vanwege zijn kennis op het gebied van het r.k. onderwijs in Zeist. Daarnaast is er ruimschoots

gereageerd door de Zeister bevolking op een oproep om materiaal aan te leveren dat betrekking had op het gewoon lager onderwijs. De tentoonstelling was te zien van 12 januari t/m 1 februari 2018 en heeft ca. 1000 bezoekers getrokken.

Inmiddels mogen we ons verheugen op een zevental succesvolle muur-tentoonstellingen in het poortgebouw van de Oude Algemene Begraafplaats waaraan de Tentoonstellingscommissie haar medewerking verleende. Ook in 2018 was er een boeiende tentoonstelling te zien: *Graven van onderwijzers*, n.l. van dhr. Simon de Meijere en zijn zoon Adrianus de Meijere, dhr. Jacob van Zanten en dhr. A.C. de Vriendt.

Tot voor kort was er nog niet bekend of de mogelijkheid bestaat tot opnieuw exposeren in de rechtereuleugel van Slot Zeist. Als gevolg daarvan is er ook nog geen activiteit ontwikkeld, of samenwerking gezocht met andere erfgoedpartners voor wat betreft het kiezen van een mogelijk onderwerp voor een grote tentoonstelling van het *Geheugen van Zeist*. Dit staat of valt met de beschikbare ruimte waarin een tentoonstelling zou kunnen worden gehouden. Er zal spoedig moeten blijken hoe een ander zich zal ontwikkelen. Voor wat betreft andere activiteiten van de commissie Tentoonstellingen van het ZHG was daardoor ook nog eventuele andere invulling te geven.

Ook dit jaar is er niet gewerkt aan

de digitalisering van de eigen collectie van het ZHG t.b.v. de beeldbank van het *Geheugen van Zeist*. Het ligt zeker in de bedoeling om in de toekomst verder te werken aan de digitalisering en het beschrijven van onder meer de collectie glasnegatieven van boekhandelaar J.W. Kraal, waar een paar jaar geleden al mee is begonnen.

Eikenstein (jaartal onbekend) .

FOTOGRAAF ONBEKEND

TENTOONSTELLINGEN IN HET HIP 2018

Onder auspiciën van het *Geheugen van Zeist* worden er tentoonstellingen in het Historisch Informatiepunt (HIP) in het gemeentehuis georganiseerd. In veel gevallen wordt ook een beroep op de collecties van het ZHG gedaan en natuurlijk graag gehonoreerd.

In 2018 zijn de volgende tentoonstellingen gerealiseerd: Familie Smitskamp; De ontwerpers van de Gero; Boekenweekgeschenken; Prof. mr. dr. J.Ph. de Monté ver Loren*; Rekeningen van Zeister bedrijven**; Zeister Bos. (**Geheel uit de collectie van het ZHG*; ***Grotendeels uit de collectie van het ZHG*)

Wethouder Marcel Fluitman, opening tentoonstelling over prof. De Monté ver Loren in het HIP, april 2018.

FOTO FLORA DE VRIJER

Bezoekers opening tentoonstelling over prof. De Monté ver Loren in het HIP, april 2018.

FOTO FLORA DE VRIJER

Seijst
2019
1-22

FILMVOORSTELLINGEN

In 2018 zijn er drie filmvoorstellingen georganiseerd door het ZHG. In maart zijn er drie films in het Lichtpunt vertoond, voor ca. 50 bezoekers.

Op 1 oktober is de nieuwe film van Kees Kort en Pieter Veraart, *Wegen van Utrecht naar Zeist*, in Figi, vertoond onder grote belangstelling. Voor ruim 400 bezoekers is hiermee weer een belangrijk stukje Zeister geschiedenis zichtbaar en beleefbaar gemaakt. Vervolgens is deze film ook vertoond in het Lichtpunt waar bij ca. 45 bezoekers aanwezig waren. De dvd is bij het ZHG te koop.

HET HISTORISCH CAFÉ

In 2018 zijn er weer vier succesvolle

Historische Cafés geweest. Door de directie van Figi is steeds weer een zaal gratis ter beschikking gesteld. Wel is de koffie/thee voor de bijeenkomst nu voor eigen rekening. De drankjes na afloop moeten nu in het Grand Café gedronken worden, dat betekent dat de meeste bezoekers na afloop direct naar huis gaan. Jammer want even napraten is er zo niet meer bij. De onderwerpen waren: *De ontwikkeling van het lager onderwijs in Zeist*, door Saskia van Ginkel-Meester; *De Weduwen van Cattenbroeck* door JanHein Heimeel; *De Voorheuvel in 1950* door Kees Breunese en *250 jaar Kerkzaal Evangelische Broedergemeente* door Marcus Gill.

PUBLICATIES

Op 7 december 2018 is het eerste exemplaar van het boek 'Het boek van de oorlog is nooit uit', overhandigd aan Carie Stomp, zoon van Catharinus Stomp, en aan Marcel Fluitman, wethouder Cultuur Zeist.

Het boek is geschreven door Dick van de Kamp en gaat over de verzetsstrijder Catharinus Stomp, die op 28-jarige leeftijd is overleden. Naar hem is een straatnaam in Zeist vernoemd. De uitgave van het boek is mede mogelijk gemaakt door het ZHG.

Tot onze vreugde zullen er in 2019 twee boeken door het ZHG uitgegeven worden.

SAMENWERKING MET ERFGOEDPARTNERS EN GEMEENTELIJK ARCHIEF

Naast alle bovengenoemde activiteiten zijn vrijwilligers van het Zeister Historisch Genootschap ook actief voor het samenwerkingsverband van elf Zeister Erfgoedpartners: het Geheugen van Zeist. Er wordt deelgenomen in de kerngroep en in veel werkgroepen. Zo zijn we betrokken bij de uitvoering van bijvoorbeeld de Historische Doe Dag bij het Slot Zeist en de tentoonstellingen in het

HIP (Historisch InformatiePunt) in de Publiekshal van het gemeentehuis.

Ook in 2018 was de samenwerking tussen het Gemeentelijk Archief Zeist (GAZ) en Zeister Historisch Genootschap voortreffelijk. Het vergaren van kennis van de geschiedenis van Zeist en het uitdragen ervan is voor beiden een essentieel onderdeel van het werk. Over en weer kunnen we elkaar helpen om vragen uit de samenleving te beantwoorden. Het ZHG krijgt regelmatig voorwerpen (penning, lepelkje, klok, etc.) en die worden zorgvuldig in onze archiefruimte opgeborgen om eventueel later bij een tentoonstelling gebruikt te worden. De 'papieren' die het ZHG ontvangt worden opgeslagen in het GAZ. Het GAZ heeft alleen 'papieren' en zo vullen we elkaar ook aan.

CONSERVATOR

In 2018 is de collectie van het ZHG weer uitgebreid met allerlei papieren, foto's en objecten, die iets vertellen over de rijke geschiedenis van Zeist. Steeds vaker horen we ook het persoonlijke verhaal van de schenker. Dat geeft het object een meerwaarde. In ons registratiesysteem is ruimte om extra informatie op te nemen, zodat deze niet verloren gaat.

Een voorbeeld van een bijzondere aanwinst is een bijbel met op het kaft *Kerkeraad van Zeijst 1840*. Uit deze bijbel moet nog gelezen zijn in de voorganger van de Oude Kerk

aan de Dorpsstraat voordat deze in 1841 werd gesloopt. In de nieuwe Oude Kerk uit 1843 is de bijbel gelezen tot hij in de Nieuwe Kerk aan de Boulevard terecht kwam, waar de vader van de schenker organist was. Later was hij in gebruik als familiebijbel van deze Zeister familie.

Een schenking van foto's van het interieur van Wulperhorst vormt een mooie aanvulling op onze buitenplaatsendocumentatie.

Objecten die te maken hebben met Zeister bedrijven worden ook regelmatig aangeboden. Zo werden we verrast door de schenking van een stalenboek van de Eerste Nederlandsche Stoom-Bandweverij en Vlechterij C.W. Anton & Co. Dit boek maakt het mogelijk om nader onderzoek te doen naar de soorten band en naar Antons leveranties aan de detailhandel in heel Nederland.

Onze collectie is niet alleen om te

bewaren, maar ook om te tonen. We leveren daarom graag een bijdrage aan de historische tentoonstellingen in Zeist. In 2018 waren bruiklenen van het ZHG te zien op de tentoonstelling over lager onderwijs in Slot Zeist en op verschillende tentoonstellingen in het Historisch InformatiePunt (HIP) in het gemeentehuis.

Ook zijn in 2018 in ons blad *Seijst* in de rubriek 'Uit de Collectie' weer verschillende objecten onder de aandacht gebracht.

We willen alle schenkers van 2018 bedanken voor hun schenkingen en de bijbehorende verhalen. We kijken uit naar nieuwe aanwinsten in 2019!

GENEALOGIE

Genealogie is voor elke historische vereniging een belangrijke discipline, die een breed publiek aanspreekt. Voor het ZHG is Theo van der Waals bezig met een interessant

Presentatie door JanHein Heimel over 'De Weduwen van Cat-tenbroeck, Historisch Café april 2018.

FOTO FLORAN VAN POECKE

Presentatie door Kees Breunese over 'De Voorheuvel in 1950', Historisch Café, juli 2018.

FOTO FLORAN VAN POECKE

Afscheid Marijke van Delft, november 2018.

FOTO FLORAN VAN POECKE

aspect van de Zeister geschiedenis, namelijk de vraag: waar kwamen de mensen die zich in de 17e en 18e eeuw in Zeist vestigden oorspronkelijk vandaan. Het is een werk waarvoor 'een lange adem' vereist is. Het is de verwachting dat we in 2019 al enig resultaat kunnen melden.

BESTUUR EN MEDEWERKERS

BESTUUR

Secretaris: Per 1 september 2018 is secretaris Loeki Schönduve om persoonlijke redenen afgetreden als secretaris. Per 1 oktober 2018 is de vorige secretaris, Arie Moolenaar, aangetreden als secretaris a.i. We zijn hard op zoek naar een nieuwe secretaris.

Nieuw lid: We zijn blij dat we als nieuw bestuurslid prof. mr. P.J.J. (Peter) van Buuren hebben verwel-

komd. Peter is ook lid geworden van de commissie Lezingen en Excursies.

MEDEWERKERS

In 2018 zijn twee van onze medewerkers overleden. Wij herdenken hen met grote waardering voor hun werk voor het ZHG.

Elian de Jonge (1956-2018) is op 20 februari 2018 overleden. Elian heeft voor ons Genootschap veel werk verzet, met zijn vlotte pen heeft hij vele persberichten geschreven. Hij redigeerde de Nieuwsbrief en was redactielid van Seijst, waar hij ook zijn waardevolle bijdragen aan heeft gegeven.

Bert Niessen (1932-2018) is op 17 juni 2018 overleden. Bert is bijna 25 jaar een waardevolle kracht in onze commissie Archief en Collec-

ties geweest. Iedere dinsdag was hij tijdens onze openingsuren aanwezig, waar hij vooral bezig is geweest met het selecteren van krantenartikelen uit de Zeister bladen. Verder heeft hij met zijn kennis over Zeist vele vragen kunnen beantwoorden. In 2011 hebben we hem geëerd voor zijn grote trouw en inzet door hem de Prof. mr. dr. J.Ph de Monté ver Loren-penning uit te reiken.

We hebben in 2018 afscheid genomen van Marijke van Delft. Marijke is in 2006 lid geworden van de commissie Lezingen en Excursies. Zij heeft 12 jaar met haar inzet en enthousiasme meegewerkt om telkens weer mooie en interessante excursies en lezingen te organiseren. Het officiële afscheid vond plaats tijdens onze jaarlijkse medewerkersavond op 1 november 2018. Als nieuw lid van de commissie Lezingen en Excursies hebben we Eric van Meijgaard welkom mogen heten.

